

OMUL DIN SPATELE OREI 25. CONSTANTIN VIRGIL GHEORGHIU ÎN DOSARELE SECURITĂȚII

IULIU-MARIUS MORARIU

Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Ecumenical Institute of Bossey, Geneva University
maxim@radiorenasterea.ro

Cuvinte cheie: Securitate, supraveghere, exilul românesc, Patriarhia Ortodoxă Română, Justinian Marina

Keywords: Securitate, surveillance, Romanian exile, Romanian Orthodox Patriarchy, Justinian Marina

În cadrul acestei cercetări, pe baza documentelor oferite de Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS), dar și a altora din surse precum jurnalele (unor oameni precum Monica Lovinescu, Virgil Ierunca sau Neagu Djuvara), corespondența lui Mircea Eliade, documente din arhiva personală a domnului Thierry Gillyboeuf, legatarul testamentar al lui Virgil Gheorghiu, de studii și articole (dedicate în special operei literare a scriitorului pomenit, vieții și activității lui, biografiei Monicăi Lovinescu și activității ei ca traducător, reporter de radio sau scriitor, sau literaturii interbelice ș.a.), autorul prezintă modul în care imaginea lui Virgil Gheorghiu se reflectă în documentele Arhivelor Securității (în câteva dosare ale fondului de Securitate Externă, care conțin rapoartele de supraveghere ale lui, informații despre viața lui, relațiile lui cu alți membri ai exilului românesc din Paris, alte personalități românești sau străine importante etc.), dar de asemenea și informații cu privire la cea mai importantă carte a lui (care a fost, la scurt timp după publicare, petrecută în anul 1948, la editura Plon din Paris, tradusă în 33 de limbi și ulterior, ecranizată cu Andhony Queens în rolul principal, în anul 1967, la aproape două decenii după prima publicare în Franța, în cadrul colecției Feux Croises).

Scriitor important al exilului românesc francez, autor al volumului Ora 25, tradus, după cum am menționat deja, în mai multe limbi și ecranizată, dar și al unor volume precum A doua șansă, Cravașa, De la ora 25 la ora veșniciei, Dumnezeu nu primește decât duminica, Haina de piele, Marele exterminator sau De ce m-au numit Virgil, în cadrul cărora el denunță ororile regimului comunist din România (dar și unele ale celui nazist), Gheorghiu a fost o personalitate controversată. Conflictul său cu Monica Lovinescu (care l-a acuzat că nu i-a plătit drepturile ce i se cuveneau din traducerea operei menționate și, pentru că acesta a respins acuzațiile, iar ea a pierdut procesul pe care i-l intentase, l-a determinat pe soțul ei Virgil Ierunca, să-l discrediteze, traducând anumite pasaje din lucrările lui de tinerețe Ard malurile Nistrului și Am luptat în Crimeea, scrise în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, unde el vorbește despre legionari, naziști și populația evreiască și prezentându-l ca un simpatizant al primelor două categorii), l-a transformat într-o personalitate românească izolată a exilului. Acesta este motivul pentru care, el nu este suficient investigat de cercetarea contemporană și aspecte importante ale biografiei sale se cer redescoperite. Acesta este și motivul cercetării de față.

Personalitate importantă și controversată a exilului românesc din spațiul francez, scriitorul și, mai apoi preotul Constantin Virgil Gheorghiu, autorul celebrei lucrări *Ora 25*¹, a fost un om citit, recenzat², comentat și urmărit. Despre opera și biografia sa s-a scris atât în timpul vieții, cât și după moartea lui, scriitori din diferite domenii de cercetare încercând să elucideze anumite aspecte interesante cu privire la acestea, sau să ofere informații noi³.

Un astfel de om, cunoscut și apreciat, nu putea să scape interesului Securității, în timpul comunismului. Așa se face că pe urmele lui au fost trimiși mai mulți oameni care-l supravegheau⁴, și s-au întocmit mai multe dosare de urmărire⁵. Conștientizând importanța acestor documente pentru reconstituirea biografiei lui, dar și pentru istoria comunismului românesc și a mecanismelor sale represive, vom încerca în rândurile următoare să vedem cum se regăsea imaginea scriitorului român în paginile acestor documente și care erau elementele din activitatea și biografia sa, care suscitau interesul regimului comunist. În plus, vom încerca să vedem în ce măsură informatorii trunchiau, ofereau o perspectivă distorsionată sau incompletă cu privire la el, sau contribuiau involuntar la conturarea unei imagini false a lui.

Un element ce deschidea fiecare dosar de urmărire îl reprezenta caracterizarea generală. Mai multe astfel de caracterizări se succed adesea, chiar și în paginile aceluiași dosar. Lipsite de originalitate, acestea relatau în general aceleași informații, și erorile pe care primul dintre autorii lor le prezentase. Structura lor este importantă însă, întrucât oferă o imagine a elementelor pe care aparatul de urmărire le considera importante în cadrul unei acțiuni precum cea pe care o avem în vedere. Astfel, fiecare dintre ele prezentau o scurtă biografie a lui, în cadrul căreia erau punctate aspectele controversate. Se vorbea acolo despre locul nașterii, starea civilă, despre activitatea sa din timpul conflagrației. Iată, de exemplu, cum arăta o astfel de notă:

„GHEORGHIU C. Virgil, după terminarea liceului a urmat Facultatea de Filozofie în București, timp în care s-a ocupat cu ziaristica și îndeosebi în timpul celui de-al II-lea război mondial, unde, în urma activității desfășurate, a fost caracterizat că s-a «achitat de această sarcină în mod lăudabil».

În această perioadă a colaborat la ziarele *Curentul* și *România*, scriind pentru aceste ziare, reportaje și schițe de pe frontul antisovietic. Printre publicațiile scrise în această perioadă sînt: *Submarinul la Sevastopol*, *Ard malurile Nistrului*, *Ultima oră* și poezii intitulate: *Ceasul rugăciunii*.

La 1 mai 1943 a fost angajat ca informator al serviciului secret antonescian, purtând numele conspirativ de «ANDREI» sau «22A».

În această calitate, a fost trimis împreună cu soția la Zagreb în Croația, unde funcționează ca rezident cu misiune specială din partea Ministerului Propagandei, ca

¹ Gheorghiu 1949; Gheorghiu 2004.

² Cf. Lundberg 1950, p. 5-7; Crohmălniceanu 1974, p. 562-570; Dorobanțu, Kretz 2011, p. 111-117.

³ Iată câteva dintre cele mai importante titluri: Firan, Popa 1994, p. 312; Hadam 1996; Behring 2001, p. 26-85; Laignel-Lavastine 2002; d'Esneval 2003; Băileșteanu 2005; Drăgoi 2009; Cubleşan 2011; Iliuță 2013. Între cele mai recente titluri se numără și: Cicoare 2007, p. 366-370; Țurcanu 2009, p. 515-530; Morariu 2016a, p. 63-73; Morariu 2016b, p. 712-721; Morariu 2016c, p. 263-271; Morariu, Josan 2016, p. 83-88; Morariu 2017, p. 575-585.

⁴ Astfel, de exemplu, cel puțin opt oameni s-au aflat permanent pe urmele lui, oferind constant rapoarte cu privire la ceea ce făcea sau gândea. ACNSAS, MFI/Neamț, rola 356, f. 20. Unii dintre aceștia îi erau chiar rudeni.

⁵ Respectiv: ACNSAS, FI, cota I-185086, Dosar Gheorghiu Virgil; ACNSAS, FI, cota I-234624, Dosar Gheorghiu Virgil; ACNSAS, FSIE, Dosar 349, f. 7.

purtător al serviciului de presă din Zagreb. Activitatea agenturii pe care o conducea a fost apreciată ca excepțională și foarte folositoare serviciului”⁶.

Apoi, se vorbea despre refuzul său de a se întoarce în țară și stabilirea lui în Franța⁷, accentul fiind după aceea mutat asupra volumului *Ora 25*, care l-a făcut celebru în acest spațiu și nu numai. Din nefericire, aproape niciunul dintre cei care dădeau note informative cu privire la lucrare, nu reușește să ofere informații complete cu privire la ea, sau măcar să ofere datele corecte în legătură cu titlul sau tipărirea ei. Unii greșesc titlul⁸, alții nu precizează corect editura⁹, iar alții fac erori de alt fel. După cum se poate deduce din lectura materialului documentar, aproape niciunul dintre informatori nu citise integral lucrarea, ci se inspirau din cronicile apărute¹⁰, a căror evidență o țineau¹¹.

Întrucât apariția acestui roman declanșase un scandal destul de amplu în spațiul românesc din Franța, din pricina faptului că Monica Lovinescu, traducătoarea lui în limba franceză, îi ceruse drepturi de autor pentru traducere pentru toate tirajele¹², iar Gheorghiu îi oferise doar pentru primul dintre ele, fapt ce a determinat-o pe aceasta să îl convingă pe Virgil Ierunca¹³ să întreprindă o muncă de discreditație a lui, și era firesc ca

⁶ ACNSAS, FI, cota I-234624, Dosar Gheorghiu Virgil, f. 7.

⁷ „După 23 August 1944, a refuzat să se întoarcă în țară, refugiindu-se în Germania, de unde a fost preluat de americani care l-au trimis ca «prizonier de război» în lagărul de la Ludwigsburg, după ce o perioadă de timp a stat tot în lagărul din Darmstadt. Prin anul 1946, a fost eliberat sau, cum afirmă el, a reușit să fugă din lagăr”. ACNSAS, FSIE, Dosar 349, f. 7.

⁸ „La 25 Noiembrie 1949, C. V. GHEORGHIU a acordat ziarului *TEMOIGNAGE CHRETIEN*, ediția belgiană, un interviu cu privire la ultima sa carte, *AL 25-LEA CEAS*, publicată la Paris”. ACNSAS, FSIE, Dosar 4408/2, f. 184.

⁹ Astfel, unii vorbesc despre publicarea ei la Flammarion (ACNSAS, FSIE, Dosar 4408, f. 353), alții despre publicarea ei la editura Plan (ACNSAS, FSIE, Dosar 4408, f. 10), alții, despre Ellarion („În toamna anului 1949, a publicat în ediția librăriei Elarion, romanul *Ora XXV-a*. Romanul, printre altele, aduce calomnii grosolane și atacuri atât la adresa URSS, cât și a regimului popular din țara noastră”, ACNSAS, FSIE, Dosar 4408, f. 6), iar alții, deși pretextează că au văzut lucrarea, refuză să dea informații cu privire la conținut sau la aspecte de formă.

¹⁰ Iată o prezentare a unei astfel de cronici: „În ziarul *L’Humanite* din 2 Ianuarie cor. am găsit însă o notiță intitulată «Scriitorul» Gheorghiu nu este decât un hitlerist care în 1941 a asasinat civili sovietici”, și în care se arată că în revista progresistă franceză *Les Lettres Françaises*, a fost publicat un articol foarte documentat asupra acestui scandal și a consecințelor lui imediate, articol care spune multe asupra moravurilor literare «sistem american» care domnesc în anumite cercuri pariziene”. ACNSAS, FSIE, Dosar 4408, f. 343.

¹¹ ACNSAS, FSIE, Dosar 4408, fascicula 1, f. 343; ACNSAS, FI, cota I-234624, Dosar Gheorghiu Virgil, f. 46-48. Între toate aceste note, care arată slaba documentare a autorilor lor și incapacitatea lor de a înțelege chestiunile privitoare la opera lui, există totuși una, datând din 1951, care vorbește despre mai multe aspecte, cu exactitate: „Prin diferiți fugari români, care aveau relații în lumea literară franceză a ajuns la G. Marcel, care i-a făcut prefața și i-a botezat romanul *Ora 25-a*. Romanul a avut cel mai mare succes imaginabil. Prima ediție a fost vândută în opt zile. Din 1950 până acum a scos 22 ediții la Paris (fiecare ediție de câteva zeci de mii). Cartea *Ora 25-a* a fost tradusă în Anglia, Argentina, U.S.A., Germania de Vest, Olanda, Italia și Danemarca. GHEORGHIU în urma succesului avut și a averii colosale câștigate și-a pierdut firea”. ACNSAS, MFI/Neamț, rola 356, f. 43.

¹² Despre acest aspect am mai vorbit și în: Morariu 2017, p. 575-585. Pentru mai multe informații cu privire la acest aspect, a se vedea de asemenea și: Cubleşan 2011, p. 24-31; Cicoare 2007, p. 369-370. S-a speculat, în mai multe cercetări că Gheorghiu nu i-a oferit niciun ban pentru traducere, fapt eronat. Din corespondența Monicăi Lovinescu cu Gheorghiu, pe care ne-a oferit-o domnul Thierry Gillybooeuf, legatarul testamentar al scriitorului reiese tocmai contrariul: „Ai avut amabilitatea de a-mi vărsa până azi suma de 310.000 de franci, sumă corespunzând aproximativ la o pătrime, din ce-au putut să-ți raporteze – 30000 de exemplare vândute. Presupun că Plon nu ți-a vărsat încă partea d[umi]tale asupra totalității exemplarelor vândute – fie mai mult de 100000”, în APTG, *Corespondență Monica Lovinescu, Virgil Gheorghiu*, 14.04.1950.

¹³ Deși acesta nu recunoaște acest lucru în memoriile sale. Cf. Ierunca 2000, p. 338-339.

și acest aspect să fie în vizorul Securității. De altfel, un fapt similar celui pe care îl făcusese acesta, respectiv discreditarea lui Gheorghiu prin facerea publică a unor informații compromițătoare cu privire la el, își propusese Securitatea încă din anul 1951¹⁴ (scandalul s-a declanșat efectiv abia în 1953). Atunci, când era planificată o conferință a lui Gheorghiu aici, omul instituției aflat aici scria la București, cerând informații compromițătoare cu privire la el, pentru a declanșa un astfel de proces. Lipsa unui răspuns de aici, va determina însă anularea acestei operațiuni, ce se va declanșa doi ani mai târziu, din alte motive¹⁵. Securitatea va monitoriza însă atât evenimentele premergătoare, cât și momentul conflictului, în documentele de urmărire existând, din această cauză, referiri regulate la faptul că acesta a refuzat să-i plătească Monicăi Lovinescu pentru traducerea romanului. Iată, de exemplu, ce spunea informatorul C. Olariu, într-o notă informativă din 1 decembrie 1951:

„Fiind necinstit din naștere nu a plătit nimic lui MONICA LOVINESCU pentru traducere. A avut un proces răsunător cu ea la Paris. A fost obligat să plătească, a vândut dreptul de traducere la mai mulți editori în aceeaș[i] țară, de unde procese în Argentina, U.S.A. și Danemarca. Are un proces pentru nerespectarea angajamentelor din contract cu FLAMMARION, editorul său din Paris”¹⁶.

Dosarele bogate, conținând note, rezoluții, hotărâri, modificări de statut ale urmăritului¹⁷, de la urmărirea pe țară, la cea internațională, dar și modificări ale supravegheților, nu vor omite nici aspecte ce țineau de starea sa civilă sau familie. Astfel, de exemplu, se specifica în multe note informative faptul că era căsătorit, iar soția lui era evreică¹⁸ și că, în perioada în care au stat la Heidelberg în lagăr¹⁹, Ecaterina Burbea a audiat cursuri la universitatea de aici:

¹⁴ ACNSAS, FSIE, Dosar 4408/2, f. 183.

¹⁵ Ea este descrisă și de Gheorghiu, într-un mod ușor trunchiat, în *Omul care călătorea singur*, și în apendicele din *La Cravache*: Gheorghiu 1960, p. 219-237; Gheorghiu 2010, p. 236-248.

¹⁶ ACNSAS, MFI/Neamț, rola 356, f. 44. Anterior, aceeași sursă dezinforma cu privire la solicitările financiare ale Monicăi Lovinescu, arătând că aceasta ceruse două procente din încasări: „CARAOMANUL i-a avansat sume importante (cca. 12000 franci), pentru plata traducerii în franțuzește a romanului. Romanul a fost tradus de către MONICA LOVINESCU, care a făcut un contract cu GHEORGHIU VIRGIL, să i se plătească ulterior 2% din prețul de vânzare al cărții”. ACNSAS, MFI/Neamț, rola 356, f. 43. În realitate însă, aceasta îi ceruse un sfert din încasări. În dosarul Monicăi Lovinescu se specifică de asemenea următoarele, în legătură cu acest aspect: „Sus-numita este o femeie inteligentă și pregătită în specialitatea sa. A regizat câteva piese la un mic teatru din Paris, denumit «Theatre de Poche», în Bd. Montparnasse. În tradus bine în limba franceză cartea scriitorului-fugar Constantin Virgil Gheorghiu – intitulată *A 25-a oră*, însă acesta neplătindu-i suma de bani conform înțelegerii, Monica Lovinescu l-a dat în judecată”. ACNSAS, FSIE, Dosar 349, f. 83. De altfel, ea însăși va vorbi într-un mod trunchiat și incomplet despre acest subiect. Cf. Lovinescu 1999, p. 65-67.

¹⁷ Iată cum arăta o astfel de hotărâre, datând din anul 1967: „HOTĂRÂRE

Pentru păstrarea la arhivă fond operativ a dosarului nr. 161354 provenit din M. A. I. DIR [a] II-a.

1. Conținutul pe scurt al materialului compromițător: din materialul existent la dosar, rezultă că în 1943 a fost recrutat ca informator al S.S.I. dându-i-se numele conspirativ «ANDREESCU 22. A». Tot în anul 1943, a fost trimis la Zagreb în Jugoslavia ca rezident, cu misiune specială din partea Minist. Propagandei. După 23 Aug 1944 a fugit împreună cu soția în Germania.

În urma prelucrării dosarului nr. 161354 un număr de 2 persoane ce au date minime și materiale compromițătoare, s-au luat în evidența operativă conform tabelului anexă.

Întrucât s-au executat toate operațiunile necesare, iar persoanele asupra cărora se găsesc materiale compromițătoare în prezentul dosar, au fost luate în evidență, propunem:

Clasarea dosarului pentru păstrarea în arhiva operativă”. ACNSAS, FI, cota I-185086, Dosar Gheorghiu Virgil, f. 1.

¹⁸ Iată un astfel de exemplu: „Are cca. 42 ani. Este înalt, slab, cu păr castaniu deschis ochi căprui. Este originar din Moldova, tatăl său a fost preot sărac. Este căsătorit cu o evreică din București. Locu[i]ește la

„Din câte a reținut sursa, din cele spuse de GHEORGHIU VIRGIL și soția lui, în perioada cât au locuit la Heidelberg s-au întreținut vânzând lucruri proprietatea lor. Tot în aceeași perioadă și ECATERINA GHEORGHIU a audiat cursuri la universității fără obligații”²⁰.

În 1965 și 1967, Securitatea îi va forța pe părinții scriitorului, rămași în țară, să îi scrie acestuia. Bucuros de veștile primite, dar și dornic să intre în contact cu ei, scriitorul le va răspunde, corespondența lui fiind, firește, interceptată. Cele două scrisori, abundând de formulări tributare limbajului bisericesc conțin informații cu privire la biografia lui, dar și gânduri de suflet. În partea de început, Gheorghiu scrie părinților despre succesele sale literare²¹, după care, vorbește într-o manieră succintă despre situația sa familială, modul în care a devenit preot și proiectele legate de cartea sa:

„Eu și Cocuța sîntem singuri. Fără de copii. Acum 3 ani, ca să fiu mai aproape de voi, mai aproape de România – de mine însumi și de Dumnezeu, am fost hirotonit preot misionar la Paris. Prea Fericitul Patriarh Justinian, care este, după cît pot eu judeca, cel mai mare patriarh pe care l-a avut România vreodată, m-a invitat de Paști la Patriarhie. Nu am putut veni. Rămâne pentru altă dată. Peste câteva luni vor veni la Neamț artiști și cineaști din Hollywood, ca să facă un film după un roman al meu. Poate vom veni și noi cu ei. Voi încerca să vă îmbunătățesc viața de toate zilele cum voi putea. Caut o modalitate de a o face eficace”²².

În final, le adresează urările clasice corespondenței și le spune să apeleze cu încredere la Patriarhul Justinian, dacă vor avea nevoie de ceva. Cea de-a doua scrisoare, scrisă doi ani mai târziu, va diferi din punct de vedere al conținutului. Fratele scriitorului reușise, la presiunile Securității, să-i convingă pe părinții săi să meargă în vizită la el, fapt ce ar fi facilitat urmărirea sa mai îndeaproape, de către aceasta, sub pretextul evenimentului. În acest context, acesta le va scrie, arătându-le că nu era momentul să întreprindă un astfel de demers, și rugându-i să-și amâne pe mai târziu planificata călătorie²³. Desigur, ei se vor conforma atunci solicitărilor lui.

Cannes pe Coasta de Azur”. ACNSAS, MFI/Neamț, rola 356, f. 42. Numele soției, Ecaterina Burbea, era de asemenea cunoscut supraveghetorilor datorită faptului că anumite corespondențe se expediau pe adresa ei: „Tehnica folosită în purtarea acestei corespondențe a fost următoarea: din Paris, se expedia pe numele de fată al Dnei Ecaterina, adică pe Ecaterina Burbea, iar din București, pe numele Cufner Rachila, menajera Dnei Azimioară (care-mi devenise mie soacră). După ce se citeau, scrisorile se ardeau (școala Dnei Azimioară)”. ACNSAS, MFI/Neamț, rola 356, f. 6. Cf. ACNSAS, MFI/Neamț, rola 356, f. 4; Cubleşan 2011, p. 19.

¹⁹ Cu privire la această perioadă și la activitatea lui aici, a se vedea și: Gheorghiu 2002; Djuvara 2012, p. 164-167.

²⁰ ACNSAS, FSIE, Dosar 4408, f. 148.

²¹ „Am publicat vreo 20 de cărți. Sunt unul din cei mai mari scriitori ai lumii. Acum scriu în limba franceză, iar cărțile mele sînt traduse în 33 de limbi, a treizeci și patra nu este o traducere, ci o ediție în relief pentru orbi, ca să mă citească cu degetele cei care nu au ochi. Elevii din America, din Asia și din cele mai multe țări din Europa mă învață la școală și toți vă cunosc pe voi toți din romanele mele. Vă spun asta nu pentru lauda mea, ci pentru a vă bucura. Curînd veți citi și voi cărțile mele. O operă, o creație a spiritului nu poate fi niciodată suprimată, așa după cum nu pot fi șterse de pe hartă apa Moldovei, Ceahlăul sau codrii Carpaților”. ACNSAS, FSIE, Dosar 4408, f. 183.

²² ACNSAS, FSIE, Dosar 4408, f. 183-184.

²³ „Dragă mamă și iubitul și veneratul meu tată,

Vă scriu numai 2 rânduri, căci prin scrisori nu ne putem spune nimic din cele ce avem de zis. Vă rog – din adâncul inimii – nu vă luați după fratele și părintele nostru NECULAI. Ce face el nu este bine. Nu este momentul să veniți la Paris. Nici pe la ierarhi nu vă duceți, căci ei vă vor face rău. Eu am încercat să stau de vorbă cu ei, pentru ce este dumneze[i]esc, românesc și adevărat, dar nu s-a putut. Și eu de D[umne]zeu, de adevăr și de dreptatea românească nu mă clintesc. Cum ei în mine nu pot lovi, căci eu

Pe lângă relația cu familia și cea cu intelectualii exilului parizian²⁴, părerea unor scriitori precum Virgil Ierunca despre el²⁵, oamenii regimului vor avea în vedere de asemenea și relația sa cu ierarhia bisericească. Hirotonit în anul 1963 de către Teofil Ionescu²⁶, el va trece la scurtă vreme în subordinea Patriarhiei Române, purtând în acest sens o corespondență cu patriarhul Justinian²⁷. Relația lui cu acesta²⁸, cărțile trimise, atitudinea ierarhului în raport cu scriitorul, dar și alte aspecte periferice, nu vor trece neobservate în ochii supraveghetorilor. Părerea bună pe care acesta o avea față de înțâistătorul Bisericii Române, generată de invitația pe care acesta i-o făcuse, să viziteze țara²⁹, dar și invitația pe care i-o va face acestuia, de a poposi la Paris în timpul vizitei planificate la Londra³⁰, sau atitudinea slugarnică pe care o va adopta în timpul întâlnirii cu acesta de la Geneva:

„Sursa a remarcat că CONSTANTIN V. GHEORGHIU face o oarecare paradă de ligotism. Astfel, când delegația bis[ericească] a pătruns în hotelul în care era cazată, GHEORGHIU a îngenunchiat în fața patriarhului și a mitrop[olitului] J[ustin] MOISESU, cărora cu capul plecat le-a „sărutat” cu smerenie mâinile”³¹.

În plus, Securitatea nu va ezita nici să contacteze personalități teologice importante ale spațiului ecumenic, precum Charles Westphal, căruia îi vor cere referințe cu privire la el³².

Observăm, așadar, că Constantin Virgil Gheorghiu a fost, pe toată durata comunismului, urmărit, analizat, suspectat, și racolat. În plus, Securitatea a încercat să monitorizeze familia lui rămasă în țară³³, să-l determine să facă o vizită aici, și să-l

sunt departe, și în plus, orice gest contra mea va fi publicat în jurnalele din toate țările lumii (căci eu am sute de milioane de cetitori și toată lumea mă cunoaște – în afară de țara mea) – ei vor încerca să vă umilească. Stați deoparte. D[umne]zeu este mare. Eu am vești de la voi, fără să-mi scrieți voi. Când ceasul va veni, vă voi chema la Paris, sau voi veni eu în țară. Acum nu se poate.

Vă sărut mâna cu lacrimi în ochi și cu mare dragoste

Virgil”. ACNSAS, MFI/Neamț, rola 356, f. 215.

²⁴ „Din afirmațiile făcute de GHEORGHIU VIRGIL, rezultă că acesta trăiește izolat de restul românilor care se află la Paris, deoarece aceștia i-au făcut foarte multe greutăți în sensul de a se afirma cu publicațiile sale ca scriitor. GHEORGHIU VIRGIL povestea despre un incident pe care l-a avut cu MIRCEA ELIADE, după publicarea cărților sale, acesta solicitându-i o sumă de bani pentru a scoate o revistă... GHEORGHIU refuzându-i cererea făcută de a-l ajuta cu o sumă de bani, acesta a publicat o serie de articole în presa pariziană, contra lui VIRGIL GHEORGHIU”. ACNSAS, FSIE, Dosar 4408, vol. 1, p. 149.

²⁵ „Virgil Ierunca i-a vorbit de asemenea, sursei, în termeni foarte agresivi de C. V. GHEORGHIU. A spus că acest om este capabil să facă orice act samavolnic pentru bani și că românii din Franța, care la început s-au fâlit cu el, căci arătase daruri temeinice de scriitor, îl aveau mai de mult la ochi, știindu-l în contact cu personalul legației noastre din Paris”. ACNSAS, FSIE, Dosar 4408, f. 85.

²⁶ ACNSAS, FSIE, Dosar 4408, f. 3. Cf. Preda 1993 p. 303; Djuvara 2012, p. 167.

²⁷ Cf. ACNSAS, FSIE, Dosar 4408, f. 72-74, f. 76.

²⁸ Constând atât din corespondență, cât și din avansările pe care acesta i le va face. Cf. ACNSAS, FSIE, Dosar 4408/2, f. 14.

²⁹ „Prea Fericitul Patriarh Justinian, care este, după cât pot eu judeca, cel mai mare patriarh pe care l-a avut România vreodată, m-a invitat de Paști la Patriarhie”. ACNSAS, FSIE, Dosar 4408, f. 184.

³⁰ ACNSAS, FSIE, Dosar 4408, vol. 1, f. 276.

³¹ ACNSAS, FSIE, Dosar 4408/2, f. 43.

³² „Westphal are o părere bună despre Gheorghiu. A afirmat că acesta este un om serios, se bucură de prestigiu și apreciere, este un bun preot, dar în primul rând este scriitor”. ACNSAS, FSIE, Dosar 4408/2, f. 25.

³³ Așa se face că fiecare deschidere de dosar conținea caracterizări ale membrilor familiei (ACNSAS, FI, cota I-185086, Dosar Gheorghiu Virgil, f. 2; ACNSAS, FI, cota I-234624, Dosar Gheorghiu Virgil, f. 20-22), și fiecare dosar conținea multe note referitoare la ei.

determine să aibă o atitudine mai puțin ostilă în raport cu regimul comunist, eforturile lor fiind însă nereușite. Informațiile, adesea eronate, pe care dosarele le oferă adesea arată incompetența urmăritorilor, iar metodele de persuasiune folosite reliefează, odată în plus, perversitatea și metodele crude ale regimului.

Abrevieri

ACNSAS, FI	– Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Fond Informativ.
ACNSAS, MFI	– Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Fond Microfilme.
ACNSAS, FSIE	– Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Fond Serviciul de Informații Externe.
APTG	– Arhiva Personală a lui Thierry Gillyboeuf, <i>Correspondență Monica Lovinescu, Virgil Gheorghiu</i> .

Bibliografie

Băileșteanu 2005	– F. Băileșteanu, <i>Nihil Sine Deo sau Cruciada literară a ecumenistului Constantin Virgil Gheorghiu</i> , Craiova, 2005.
Behring 2001	– E. Behring, <i>Scriitori români din exil (1945-1949). O perspectivă istorico-literară</i> , trad. T. Petrache, L. Nicolau, București, 2001.
Cicoare 2007	– T. Cicoare, <i>Constantin Virgil Gheorghiu, la trei lustre de postumitate</i> , în <i>Symposium</i> , V, 1, 2007, p. 366-370.
Crohmălniceanu 1974	– O. S. Crohmălniceanu, <i>Literatura română între cele două războaie mondiale</i> , vol. 2, București, 1974.
Cubleșan 2011	– C. Cubleșan, <i>Escale în croazieră. Constantin Virgil Gheorghiu</i> , Cluj-Napoca, 2011.
Djuvara 2012	– N. Djuvara, <i>Amintiri din pribegie (1948-1990)</i> , ediția a X-a, București, 2012.
Dorobanțu, Kretz 2011	– D. Dorobanțu, E. Kretz, <i>Exile and Interculturalism - The Case of Five French Writers of Romanian Origin</i> , în <i>SȘC</i> , VII, 3, 2011, p. 111-117.
Drăgoi 2009	– M. Drăgoi, <i>Constantin Virgil Gheorghiu: între lume și text</i> , Galați, 2009.
Esneval 2003	– A. d'Esneval, <i>Gheorghiu</i> , Puiseaux, 2003.
Firan, Popa 1994	– F. Firan, C. M. Popa, <i>Literatura diasporei</i> , Craiova, 1994.
Gheorghiu 1949	– V. Gheorghiu, <i>La vingt-cinquieme heure</i> , trad. M. Saint-Come, Paris, 1949.
Gheorghiu 1960	– V. Gheorghiu, <i>Le sceau de l'infamie (Journal intime)</i> , în V. Gheorghiu, <i>La cravache</i> , Paris, 1960, p. 219-237.
Gheorghiu 2002	– V. Gheorghiu, <i>Ispita libertății – memorii II</i> , trad. S. Mihăiescu-Cîrsteanu, București, 2002.
Gheorghiu 2004	– V. Gheorghiu, <i>Ora 25</i> , trad. E. Lăsceni, București, 2004.
Gheorghiu 2010	– V. Gheorghiu, <i>Omul care călătorea singur</i> , trad. G. Ciocoi, București, 2010.

- Hadam 1996 – A. Hadam, *Harmonies et conflicts de valeurs chez Constant Virgil Gheorghiu*, București, 1996.
- Iliuță 2013 – G. Iliuță, *Drama identității în opera lui Constantin Virgil Gheorghiu*, București, 2013.
- Laignel-Lavastine 2002 – A. Laignel-Lavastine, *Cioran, Eliade, Ionesco. L'oubli du fascisme: trois intellectuels roumains dans la tourmente du siècle*, Paris, 2002.
- Lundberg 1950 – C. I. Lundberg, *Review – The twenty-fifth hour*, în *Manas*, III, 31, 1950, p. 5-7.
- Morariu 2016a – I. M. Morariu, *Elemente ale spiritualității ortodoxe în opera literară a lui Virgil Gheorghiu*, în *Symposium*, XXIII, 2016, p. 63-73.
- Morariu 2016b – I. M. Morariu, *Însemnările de război și importanța lor pentru Constantin Virgil Gheorghiu*, în *AA*, II, 2, 2016, p. 712-721.
- Morariu 2016c – I. M. Morariu, *Opera lui Virgil Gheorghiu, între literatură și autobiografie*, în *ACSPA*, III, 2016, p. 263-271.
- Morariu 2017 – I. M. Morariu, *Conflictul dintre Virgil Gheorghiu și Monica Lovinescu, reflectat în scrierile lui Mircea Eliade și Neagu Djuvara*, în vol. coord. D. Sinaci, E. Arbonie, *Administrație românească arădeană – studii și comunicări din Banat-Crișana*, vol. XII, Arad, 2017, p. 575-585.
- Morariu, Josan 2016 – I. M. Morariu, Ș. Josan, *Elements of spiritual autobiography in the literary works of Virgil Gheorghiu*, în *RST*, V, 11, 2016, p. 83-88.
- Țurcanu 2009 – F. Țurcanu, *Un moment roumain a Paris*, în vol. ed. M. Neamțu, B. Tătaru-Cazaban, *Memory, Humanity and Meaning. Selected Essays in Honor of Andrei Pleșu's Sixtieth Anniversary offered by New Europe College alumni & friends*, Bucharest, 2009, p. 515-530.

The Man Behind the 25th Hour. Constantin Virgil Gheorghiu in the Securitate Files Abstract

In this research, based on the documents provided by the National Council for the Study of Securitate Archives (CNSAS), but also on many other information from sources like diaries (Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, or Neagu Djuvara ones), Mircea Eliade's correspondence, documents from personal archive of Thierry Gillyboeuf, the legatee of Virgil Gheorghiu, studies and articles (dedicated specially to Gheorghiu's literary work, his life and activity, Monica Lovinescu's biography and activity as translator, radio reporter or writer, or to the interwar literature and s.o.), the author presents the way how the image of Virgil Gheorghiu is reflected in the documents of the Securitate Archives (in a few dossiers from External Securitate Service, that contain the surveillance reports about the aforementioned writer, information about his life, his relationships with other members of Romanian exile from Paris, other important Romanian or foreign personalities and s.o.), but also information about his most important book (which was, soon after its publication from 1948, at Plon Press from Paris, translated in 33 languages and later, screened with Anthony Queens as a principal

character, in 1967, at almost two decades after the first edition published in France in *Feux Croisés* collection).

Important writer of the Romanian exile from France, author of the known book *25th Hour*, translated, as we have already mentioned, in many languages and screened, but also of books like *The second chance*, *The Cravache*, *From the 25th hour to the hour of eternity*, *God receives only in the Sundays*, *The skin coat*, *The great exterminator* or *Why did they have told me Virgil*, where he denounces the horrors of communist regime from Romania (but also some abuses of the Nazis one), Gheorghiu was also a controversial personality. His conflict with Monica Lovinescu (that has accused him for not paying their translation rights and, because he refused to accept their accusations and have lost a process, determined Virgil Ierunca, her husband, to start to discredit him, by translating some parts of his younger works like *The banks of the Dniester are burning* and *I fought in Crimeea*, written during the Second World War, where he speaks about legionaries, Nazi soldiers and Jewish people, and presenting him as a sympathizer of the first two categories), transformed him into an isolated Romanian personality of the exile. This is the reason why, now, he is not enough investigated by the contemporary researchers, and important aspects of his biography must be rediscovered, and the reason of this research.